

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac Ex Probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1713

Dubium II. Quibus ex causis peccatum ex genere suo mortale fiat per
accidens veniale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42521

DUBIUM II.

*Quibus ex causis peccatum ex genere suo mortale
per accidens fiat veniale.*

Resp. I. Tria requiruntur ad peccatum mor- 215.
tale, quorum si unum deficit, fit veniale,
quod aliàs ex se est mortale: 1. Ex parte intelle-
ctus, plena advertentia & deliberatio. 2. Ex par-
te voluntatis, perfectus consensus. 3. Gravitas
materiæ, saltem ùe plurimùm. Ratio primæ &
secundæ partis est, quia spectat à fragilitate hu-
manâ, non videtur decere Divinam bonita-
tem, æternis suppliciis punire hominem, absque
plena consideratione & consensu. Ratio tertix
partis, quia ubi materia parvi est momenti, ibi
moraliter modica offensio esse reputatur, ùe
plurimùm.

Resp. II. Peccatum ex genere suo mortale,
tribus ex causis fieri potest veniale, ùe patet ex
dictis. Prima est, si ex parte intellectus non sit
perfecta advertentia malitiæ, seu deliberatio.
Signa autem imperfectæ deliberationis sunt, 1.
Si tenuiter, & quasi semidormiens apprehendi-
ti esse malum. 2. Si pòst, ubi meliùs consideras,
judicas te non fuisse facturum, si ita apprehen-
disses. 3. Si vehementissimâ passione, appre-
hensione, vel distractione laborasti, vel turba-
tus fuisti, ita ut ferè nesciveris, quid ageres.

Secunda causa est ex parte voluntatis, si non
sit perfectus consensus: Signa autem imperfe-
cti consensus sunt, 1. Si ita dispositus fueris,

N 5

ut

»ut licet facile potueris exequi peccatum, non
 »tamen sis excusatus. 1. Si quis dubitet, num
 »consenserit, præsertim si sit vir timoratus. 3. Si
 »quis soleat ita esse affectus, ut malit mori, quam
 »expressè mortaliter peccare, quia talis non fa-
 »cile consentit. 4. Si quis valde timidè & sus-
 »pensè processisse se meminit. 5. Si semisomnis
 »fuit, non plene sui compos &c. judicetque se id
 »non fuisse facturum, si plene vigilasset. V. Sanch.
 »1. mor. cap. 10. Baldell. l. 10. d. 8.

» Tertia causa ex parte materiæ, si hæc sit parvi
 »momenti: Quando autem talis sit, discernen-
 »dum est morali judicio prudentis, cui sequen-
 »tes regulæ servient: 1. Ut de materia judicetur,
 »non tantùm ipsa secundùm se absolutè est con-
 »sideranda, sed etiam respectivè ad finem inten-
 »tum, ad quem si parùm facit, levis est, gravis
 »autem, si multùm, ut docet Vasq. 1. 2. d. 158.
 »2. Attendendæ sunt circumstantiæ, quia sæpe
 »fit, ut res ex se levis, attentis circumstantiis boni
 »communis, vitandi scandali, &c. fiat gravis. 3.
 »An pars aliqua rei præceptæ sit gravis, ea spe-
 »ctanda est tum absolutè & secundùm se, tum
 »etiam in ordine ad totum. 4. In transgressioni-
 »bus repetitis, si plures materiæ parvæ, vel secun-
 »dùm se, vel secundùm effectus à se productos,
 »moraliter conjungantur, fit materia gravis,
 »quia tunc omnes moraliter reputantur pro u-
 »na. Contrà verò non censetur materia gravis,
 »si parvæ materiæ, nec secundùm se nec secun-
 »dùm effectus relictos, inter se uniantur. Ex di-
 »ctis resolves:

» I. Peccas mortaliter, ita ut fiat materia gra-
 »vis, si sæpe modicum furaris, & non restituas,

juxta

juxta dicta l. 5. t. 5. c. 1. d. 3. casu 1. item si inter-
ruptim psalmos aliquot ex eodem officio omit-
tas; si eodsm die jejunii sæpius parùm come-
das, eodem festo sæpius parùm labores.

II. Non peccas graviter, si diversis festis mo-
dicum labores; si quotidie in Quadragesima
parùm comedas: Quod verum est, etiam si simul
haberes propositum id faciendi, quia cum ista
moraliter inter se non uniantur, singula sunt
parva. V. Sanch. l. c..

III. Non peccat mortaliter, qui diversis die-
bus violat votum quotidie, aut singulis diebus
modicum quid orandi, vel parvam elemosy-
nam dandi, si sit onus affixum diei, quia cum
quotidie cujuscunque diei obligatio extingua-
tur, materiæ illæ non continuantur. Quod ve-
rum est, etsi proponat semper omittere, quia il-
lud propositum non fertur in rem gravem, imò
contra Sanch. id quidam verum putant, etsi quis
100. vota diversæ speciei, in materiis valde le-
vibus, uno die implenda haberet, quis materiæ
illæ, cum sint independentes à se, non uniantur.
Si tamen similia vota non sint onus affixum di-
ei, sed tantùm dies præfigatur, ut terminus, ul-
tra quem executio non differatur, erit pecca-
tum mortale, postquam ad materiam notabi-
lem perventum fuerit.

IV. Probabile est eum, qui ter & quater 1000.
aureos in causas pias vovisset, non peccaturum
mortaliter, si tres non solveret, quia etsi talis
pars, absolutè in se spectata sit notabilis, com-
paratione tamen totius, morali judicio non val-
de videtur æstimanda. V. Laym l. 1. s. 3. cap. 5.

A D D E N D A.

216. Q. 37. Quid præterea notandum sit circa defectum perfectæ advertentiæ vel perfecti consensûs. R. seqq. §. 1. Ad peccatum requiri advertentiã ad legem Dei & ad malitiã objectivã, dictum est à n. 15. Hic addimus ad peccatum mortale requiri plenã & perfectã advertentiã ad malitiã gravem objecti, quam sententiã docet S. Thom. 1. 2. q. 88. a. 2. O. Ex parte agentis contingit, quòd aliquod peccatum, quod ex suo genere est mortale, sit veniale, propter hoc scilicet, quòd actus est imperfectus, idest, non deliberatus ratione: certum autem est S. Thomam per deliberationem rationis intelligere plenã advertentiã, uti patebit legenti q. 74. a. 3. ad 3. item a. 6. & a. 10. O. Hinc de verit. q. 15. a. 4. ad 10. se explicat his verbis, cum percipit homo totaliter: Similiter l. 3. ad Annib. dist. 39. q. 1. a. 1. ad 1. & 2. requirit ad perjurium, ut fiat cum plena deliberatione. Sequuntur expressè Gers. in comp. Theol. tit. de delect §. Ut inadvertens. S. Bonav. in 3. l. 3. d. 39. a. 1. q. 3. Alens. p. 2. q. 125. memb. 11. Sylv. v. Delectatio n. 2. Scotus in 3. dist. 39. q. un. n. 3. & 4. P. Sor. l. 9. De pecc. delect. Tapia In Caten. t. 1. l. 3. q. 17. a. 4. n. 4. & 6. Alv. 1. 2. d. 144. n. 3. Loth t. 16. q. 2. a. 4. Bellarm. De amiss. grat. l. 1. c. 3. Curiel 1. 2. q. 74. a. 8. d. 1. §. 2. Caspens De pecc. d. 3. f. 3. n. 21. Cordub. l. 1. q. 23. d. 9. opin. 5. Sylv. 1. 2. q. 74. a. 8. concl. 1. Abell. De pecc. f. 3. n. 4. Cruz 6. præcept. a. 9. VVigg. 1. 2. q. 88. n. 42. Mald. 1. 2. q. 74. a. 10. Serra 1. 2. q. 74. a. 8. d. 3. Bonac. De pecc. q. 2. p. 3. n. 3. Duvall. De pecc. q. 5. a. 4. Isamb. De pecc.

q. 74

q. 74. d. 5. a. 3. *Victor. Relect.* 13. p. 1. n. 6. *Sayr.*
 1. 8. c. 7. d. 1. *Petr. à S. Jos. Th. mor.* l. 2. c. 5. R.
 5. *Mastr.* In mor. d. 15. q. 1. a. 2. n. 12. *Urb. ab A-*
scens. In mor. t. 1. c. 16. *Ovied.* 1. 2. t. 4. *Contr.* 1.
Bonæ-sp. De act. hum. d. 9. d. 3. & d. 10. d. 4. *Boss.*
 p. 3. r. 1. §. 56. n. 2151. *Trull.* In Decal. l. 6. c. 1.
 d. 13. *Zecch.* In mor. c. 4. nu. 4. *Roffel* c. 44. nu.
 19. *Bass.* v. peccatum 1. n. 6. & v. delectatio n. 6. *De*
Cocq. De pecc. l. 10. *Martin.* t. 2. d. 18. nu. 38.
Mirat. De pecc. d. 7. f. 8. *Herinx* p. 2. d. 7. q. 5.
Philip. t. 2. tr. 2. d. 8. d. 4. *Steph.* t. 1. d. 1. d. 4.
 n. 27. & d. 2. n. 7. & d. 7. n. 49. *Sporer* in mor. p.
 1. t. 1. c. 5. f. 2. n. 12. *Tabern.* p. 1. t. 3. c. 1. q. 2. &
 c. 6. q. 5. alique innumeri: verba autem Aucto-
 rum citatorum videri possunt etiam apud *Vin-*
dicem Tabernæ in *Collect.* ad prop. 3. Ratio au-
 tem est, 1. Quia sicuti si gravitas malitiæ obje-
 ctivæ nullo modo sit cognita, etiam nullo modo
 est volita, quia nihil est volitum nisi cognitum,
 ita si non sit plenè cognita, etiam non est plenè
 volita, cum volitio sequatur modum cognitio-
 nis, ergo nec poterit in actum refundere mali-
 tiam formalem gravem. 2. In negotiis & con-
 tractibus magni momenti inter homines requi-
 ritur plena advertentia ad obligationes & onera
 ex eis sequentia, alioquin si homo non præco-
 gnoverit, non censetur his subjacere, ergo mul-
 tò magis in negotio salutis, ubi agitur de per-
 denda vel retinenda Dei amicitia, de incurren-
 dis vel declinandis pœnis æternis, requiretur
 plena advertentia: hinc rectè cum aliis docet *O-*
viedo suprà n. 30. Deum non posse velle, ut
 transgressio alicujus præcepti, si fiat cum semi-
 plena tantùm advertentia, sit mortale, quia nul-
 lum

lum præceptum strictius obligat, quam de non odiendo Deo & tamen est tantum veniale semiplenè advertenter odisse Deum. Ratio à priori est, quia Deus non potest facere, ut notabilis defectus advertentiæ non minuat notabiliter libertatem, adeoque & malitiam, ergo nec potest facere, & consequenter etiam non potest velle, ut mortale defectu plenæ advertentiæ non fiat veniale.

§. 1. Ex eadem ratione dicendum est ad mortale requiri consensum plenum & plenè deliberatum, si enim non adsit plena libertas, nimis durum foret hominem ideo fieri hostem Dei & subiacere pœnis æternis.

Obji. Potest quis per actum bonum semideliberatum mereri cœlum, ergo etiam per actum malum semideliberatum mereri infernum; adeoque peccare mortaliter. R. Dato ant. n. consequ. quia Deus prior est ad præmiandum ex liberalitate, quàm ad puniendum ex vindicta, & quamvis ipsi sit liberum præmiare etiam ultra condignitatem operis, tamen non est liberum punire supra demeritum peccati.

218. §. 3. Si quid fiat cum semiplena tantum advertentia ad malitiam gravem, vel cum semipleno tantum consensu in illam, est veniale, ut habet communis & certa sententia contra aliquos, quibus favet J. Sanch. in select. d. 18., qui dicunt actionem cum semiplena tantum advertentia malitiæ gravis factam, vel nullum esse peccatum, vel esse mortale; sed contrà est, quia sic operans re ipsa advertit & vult malitiam, ergo peccat non mortaliter, ut dictum est n. 216. ergo tantum venialiter.

Obji.

Obji. 1. Sic peccatus est moraliter veluti semihomo tantum, Deus autem non ponit præcepta sem homini, sed integro, & habenti dominium suorum actuum. *2.* Si semiadvertentia ad malitiam gravem excuset à mortali, ergo semiadvertentia ad malitiam levem planè excusabit etiam à veniali. *3.* Semiadvertens potest & debet habere advertentiam, ergo si non habet, peccat graviter, ita I. Sanchez Bz. Ad 1. Deus homini integro ponit præcepta graviter obligantia, semihomini leviter obligantia, sive homini simpliciter ponit præcepta, qui si sit plenè advertens, obligatur graviter, si semiadvertens, obligatur leviter. Ad 1. n. seq. Semiadvertentia ad mortale non relinquit totam advertentiam, adeoque nec totam libertatem ad mortale, ergo nec relinquit culpam mortalem; semiadvertentia ad veniale relinquit aliquam culpam, hoc ipso tamen reddit eam adhuc minorem, quàm fuisset cum pleniore advertentia. Ad 3. Cum semiplena advertentia ad malitiam gravem etiam est tantum semiplena advertentia ad obligationem plenius advertendi, neque in illis circumstantiis est potentia proxima ad plenioris advertentiam, ut rectè Amicus d. 17. n. 173.

Inst. Talis homo potest abstinere à peccato secundum se gravi, ergo peccat graviter, quod non abstinat. Bz. Potest abstinere à peccato secundum se gravi, & plenè cognito tanquam gravi, n., & semiplenè tantum cognito tanquam gravi, c. ant. & n. conseq., ubi enim est tantum talis cognitio, non satis vivo modo repræsentans gravitatem objecti, sed cum quadam confusione & veluti in semisomno, vel cum distra-

tione

ctione nimia ad alia objecta, vel cum quadam stupiditate mentis, ut est in rudibus & semifaruis, nunquam adest perfectio libertatis ad mortale requisita. Ex dictis,

219. §. 4. Inferuntur seqq., 1. Si quis, etiam per totum diem sentiat in corpore inordinatam delectationem, sed non advertat ad ejus malitiam; vel si advertat malitiam, si eam delectationem invitus habeat, nullo modo peccat, quia si non advertat, est ac si invincibiliter ignoraret, ignorantia autem invincibilis excusat, uti constat ex dictis l. 1. à n. 734. Quod si invitus sentiat delectationem, non est voluta nec voluntaria, ergo nec imputabilis ad culpam, uti dictum est hie à n. 13.

220. 2. Motus primò primi, prævenientes omnem advertentiam & libertatem, nullo modo sunt peccatum; & tales motus sunt, qui subitò inco-gitanter obveniunt homini, v. g. dum videt hostem suum vel mulierem aliquam. Motus secundò primi, prævenientes perfectam deliberationem, non possunt esse nisi veniale. Motus secundò secundi seu absolutè secundi, qui fiunt cum plena advertentia & deliberatione, sunt mortale vel veniale, prout est objectum, rectè autem notant *S. Thom.* 1. 2. q. 74. a. 7. ad 4. & *Suar.* d. 5. s. 7. n. 16. ad deliberationem perfectam saltem in nobis, requiri aliquod tempus, quamvis postmodum consensus fieri possit veluti in instanti.

221. 3. In pueris, semiebriis & semisopitis communiter est tantum semiplena advertentia, vel saltem non est consensus plenè deliberatus, idèoque communiter est tantum veniale; quod

maxi-

maximè valet, dum quis primum evigilat à somno, quia ordinariè non tam citò est plenus usus rationis. An peccetur in somno, dictum est n. 65.

4. Mortalia etiam fieri possunt cum ignorantia aliqua malitiæ gravis, si nempe ignorantia sit affectata vel crassa, aut si quis operetur cum dubio, an malitia sit gravis an levis, semper enim in his est aliqua ignorantia, & tamen peccatur mortaliter, quia sic operans vult, saltem interpretativè, vel se exponit periculo proximo contrahendæ malitiæ gravis, ergo peccat mortaliter. 222.

5. Ad peccatum, etiam mortale, non requiritur reflexa advertentia, id est, non requiritur, ut advertam me advertere, uti rectè *Aversa* q. 74. l. 3., sed sufficit cognitio directæ, quâ reipsa cognoscam malitiam, & postea eam velim. Neque requiritur cognitio malitiæ formalis ipsius actûs, sed sufficit cognitio malitiæ objectivæ, quam quis vult, uti rectè *Oviedo* p. 5.; vide tamen dicta l. 1. à n. 34. Hæc autem malitia objectiva tunc sufficienter cognoscitur esse gravis, quando advertitur esse inductiva odii vel inimicitiz Dei aut pœnz æternæ; Item quando operans quasi horret & apprehendit, ad eum modum, quo solet alias materias graves, quando se ad eas reflectit. 223.

6. Peccata inadvertentiæ dicuntur, quando neglecta est advertentia debita, sive quando cognoscebatur periculum peccandi & obligatio magis advertendi, & tamen hæc advertentia major est neglecta, qualis cognitio & negligentia sæpe adest, licet homo postea non recorderetur eam adfuisse; quod inde fit, quia ubi non ad-

est expressa cognitio volitionis habitæ, non relinquuntur species rememorativæ illius, cum species rememorativæ sint species cognitionum habitarum circa objecta, uti probabilis docetur in animastica, hinc ab hominibus sæpe committuntur talia peccata inadvertentiæ; etiam mortalia, quamvis postea non recordentur, & per accidens non possint se de illis accusare in specie, & ob hoc dicit *Apost. 1. ad Corinth. 4. Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum: Et David ps. 18. v. 13. petit mundari ab occultis, Oviedo n. 55. Compt. d. 104. l. 4. n. 6.*

225. 7. Etiam multa mortalia fiunt cum passione, uti patet in peccatis iræ & luxuriæ, quæ in tantum sunt minus gravia, quantum passio minuit libertatem. Similiter potest peccari mortaliter ex metu gravi, quamvis enim tunc adsit aliquid involuntarii, tamen actio est simpliciter voluntaria, & aliqui dicunt illam involuntarietatem esse in alio actu concomitante, quo velle abesse metum, & consequenter omittere actionem, ad quam urget metus.

226. Q. 38. Quid judicari debeat in dubio de plena advertentia vel de pleno consensu. R. Qui timoratur conscientiam, nec solet plenè advertens consentire, potest in dubio credere se non plenè consensisse, quia ex communiter contingentibus est prudens præsumptio, uti communiter notant Auctores, quos retuli l. 1. n. 546., nullam addentes præterea conjecturam; quæ licet opus non sit, tamen, quod dictum est, maxime valet, si præterea accedat una ex conjecturis, quæ ibidem dedimus à n. 547. Etiam utile erit considerare doctrinam, quam tradit *Christoph. Scot.*

ver Theol. Ascet. p. 1. f. 6. c. 6. n. 6., his verbis:

1. Objecti peccaminosi representatio facta sensibus externis, internis, rationi &c. peccatum non est. 2. Motus sensualitatis representationem consequens & rationem praeveniens nec ipse peccatum est, cum sit naturalis & ex fomite contra voluntatem, vel sine ea producat. 3. Delectatio deinde motui naturaliter conjuncta, secumque ex consensu ante omnem deliberationem trahens partem inferiorem rationis ac voluntatis, nec ipsa peccatum est. Quod si superior ratio primum motum occupet, meritum magnum acquiritur: si non potuerit, & advertens suggestionem motumque, statim resistat, actibus contrariis saltem virtualibus elicitis, adhuc merito locus est. Si verò ratio superior hæreat nonnihil, primisque suggestionibus non resistat, cum tamen possit, tum in peccati territorium intratur, & siquidem ratio attentione alterius rei occupata impediatur, dicitur delectatio subreptitia, nec defectu advertentiæ levem culpam excedere potest: sed hæc diu durare non silet, cum rationem exeat suo objecto. Si verò advertat suggestionem, neque tamen contra eam statim insurgat, sed pigritiâ & corpore sinat motum illum aliquâ temporis morâ extendi, licet nondum deliberationem aut consensum elicerit, tum peccatum veniale delectationis committitur, majus minusve, pro modo delectationis & negligentiae. Quod si post ejusmodi delectationem non resistatur, sequitur consensus sive peccatum: qui si adhuc ex vehementi impulsione deliberationem plenam præcedat, hacque superveniente ratio resistat rejiciatque motum, tum quidem censendum est necdum peccari mortaliter, etsi proximè accedatur. Cum verò plenâ deliberatione, actu vel virtute, habitâ, consensus jungitur, jam non dubitari amplius potest de peccato mortali, si gravis sit, sive deinde in ipsum opus tendat, sive

in illicitam delectationem tantum cogitatione sumptam, sive in neutrum expressè tendendo, sensui oblectationem, quam advertit, sine alia deliberatione etiam & resistantia permittat, hoc enim casu potest & debet resistere, & non facit, adeoque virtualiter consentit. Præterea id etiam advertendum est, dæmonem atque sensum tentationes inspicere sub enunciatione significante consensum, volo hoc facere &c. cum tamen longissimè absit voluntas consensûs, qui neutiquam ex incidentibus verbis, sed vero suo proprio actu dijudicandus est.

227. Q. 39. Quomodo peccet, advertens actionem suam esse peccatum, sed non cogitans, an sit mortale an veniale. R. Hoc resolutum est l. 1. à n. 1.

228. Q. 40. Quomodo peccet, advertens actionem suam esse mortale, sed abstrahens, quale & cuius speciei sit. R. S. Thom. 1. 2. q. 19. a. 5. ad 3. dicit nunquam ita abstrahi, sed semper cognosci malum in certa specie: Idem dicunt Vasq. & alii cum Merat. d. 7. f. 7. , sed dato supposito, dicendum est peccare mortaliter, peccato speciei innominatæ, quæ opponitur honestati actûs, quo quis velle non peccare mortaliter, Oviedo in 1. 2. t. 4. controv. 1. p. 3. Vide dicta hic n. 21. inf. 1. & 2.

229. Q. 41. Quomodo peccet, qui deliberat, an velit in mortale consentire. R. Si faciat plenè advertenter, peccat mortaliter, quia voluntas sic hærens, re ipsa appretiat peccatum cum Deo, sicuti enim dubitans in fide, ideo peccat mortaliter, quia hæret, velitne plus tribuere authoritati Dei revelantis, an iudicio suo vel apparentiæ rationis in oppositum, ita multò magis hic, quando hæret, an præferre velit Deum an peccatum. 2. Saltem per hoc se exponit periculo proximo consentit

sensus in tale peccatum, ergo peccat, & quidem peccato ejus speciei, cujus est illud, de quo deliberat, ideoque tenetur in Confessione dicere, se ita deliberasse circa tale peccatum, quamvis postea non consenserit in illud, *Sanch. in Decal. l. 1. c. 1. n. 16. Herim. d. 7. n. 42. & alii.*

Q. 42. *Quandonam mortale fiat veniale defectu materiae.* R. Quæstio non potest, nisi prius sciatur, quænam materia censeatur gravis vel levis; Deinde, unde in praxi colligamus, an materia sit gravis vel levis; præterea an materia levis possit substare gravi obligationi: his intellectis facile erit concludere, quomodo mortale fiat veniale defectu materiae. 230.

§. 1. Pro regula generali, ex qua sciatur, quænam materia dici debeat gravis vel levis, valde laborant AA. Hinc 1. aliqui apud *Opied.* hinc *controv. 3. n. 141.* putant hoc esse desumendum ex respectu partis ad totum, dicuntque materiam illam esse gravem, quæ est tertia pars illius totius, quod à lege imperatur, quod autem est minus, esse levem. Hæc regula tenet in aliquibus, sed fallit in plurimis, nam tertium Nocturnum non est tertia pars Matutini dominicalis, labor servilis per 7. horas die festo non est tertia pars diei naturalis, & tamen utrumque est materia gravis. E contra duo psalmi sunt plus quam tertia pars Nonæ, & tamen sunt materia levis. 2. *Casparus* dicit octavam partem totius esse materiã notabilem, & quod est minus, esse materiam levem, quia, inquit, omne totum tam physicum quam morale secundum intensionem censeatur constare octo partibus, hinc quando significamus aliquid summum, dicimus, ut octo, v. g. O 3 ignis

ignis est calidus ut octo, homo est probus ut octo, ergo quod est pars octava totius, est aliquid notabile in toto, & quod non est pars octava, non est aliquid notabile, quia non est simpliciter pars, sed tantum pars partis. Haec regulam optimè confutat *Carden* in 1. crisi d. 31., nam si vera est, ergo qui tenetur ad 7. psalmos poenitentiales, si omittat unicum, peccat mortaliter, quia omittit plus, quam octavam partem: E contra qui legit 10. folia libri haeretici, si liber constat 100. foliis, non peccat mortaliter, quia legit minus, quam octavam partem: Item qui debet 100. ducatos, & subducit 10., non peccat mortaliter, quia subducit minus, quam octavam partem. Similia certò falsa deduci possunt in plurimis aliis materiis.

231. §. 2. Ut sciatur, an materia sit gravis vel levis, debet hæc spectari etiam absolutè, & non præcisè ex respectu ad totum, ac considerari, an in se, etiam spectatis omnibus circumstantiis, sit aliquid notabile necne, uti notant AA. communiter cum *Oried* n. 143., sic quamvis communis sententia habeat, quòd ad peccandum mortaliter in materia M. s. die festo, requiratur ommissio totius partis circiter, tamen in hoc attendi debet etiam ad partes secundum se, quòd enim partes sunt nobiliores, sed minus debet omitti, hinc qui tempore tantum utriusque Consecrationis absente à Missa, non audiret Missam, uti dictum est l. 3. p. 1. n. 667., quamvis utraque Consecratio quoad durationem, nequidem sit pars vigesima Missæ; & idem est de similibus.

232. §. 3. Aliquid esse vel non esse in se notabile, & consequenter esse materiam gravem vel levem

colligimus ex uno horum, 1. Ex repugnantia, quam habet cum natura rationali, quæ repugnantia, an sit gravis an levis, communi prudentum judicio est determinandum. 2. Ex repugnantia gravi vel levi cum charitate in Deum, proximum vel seipsum. 3. Ex Scriptura, quæ materiam gravem sæpe denotat, addendo illi comminationem mortis & damnationis æternæ. Item vix illi, qui facit. 4. Ex verbis legis, quæ sæpe exprimit obligationem gravem. 5. Ex auctoritate Ecclesiæ vel SS. PP., qui dicunt esse vel non esse obligationem gravem, spectat enim ad Dei providentiam, ut in talibus ad salutem pertinentibus non permittat errare Ecclesiam & commones ejus DD. 6. Ex communi sensu Theologorum. cui temerarium est se opponere, nisi ratio evidens cogat. 7. Ex sensu communi hominum timoratorum, etiam simplicium, inquit *Herinx* n. 46., præcipuè quando agitur de jure naturæ, quod hi cordibus suis inscriptum habent, & spiritu Dei aguntur, ut secundùm illud judicent & agant. 8. Ex fine legis vel legislatoris, si enim hic sit magni momenti, & materia aliqua multùm conducat ad illum, erit materia gravis; si leviter conducat, aut si finis ipse levis non sit magni momenti, materia erit levis. Vide *Castrop.* tr. 2. d. 1. p. 7. n. 4.

§. 4. Materia absolutè levis non substat obligationi gravi, potest tamen materia de se gravis substatere obligationi levi. Vide hoc utrumque probatum l. 1. n. 267. & 268.

§. 5. Mortale fit veniale defectu materiæ, si materia peccati sit quidem ex objecto gravis, id est, secundùm se capax obligationis sub mortali,

li, quando adest notabilis quantitas illius, quia autem hic & nunc non est nisi parva quantitas illius materiz, hinc est veniale. Ratio patet, si enim materia levis non substat obligationi gravi, ut in 233. notatum est, hoc ipso, quod materia sit levis ob defectum quantitatis requisitæ ad mortale, jam fiet veniale: Pro exemplis autem servantur dicta n. 204., ubi egimus de peccatis ex genere suo mortalibus, quæ præter materiam ex objecto gravem requirunt quantitatem notabilem. Vide etiam dicta l. 1. à n. 669.

235. Q. 43. An ex aliis etiam causis possit peccatum mortale fieri veniale. R. Affirmative, 1. Si lex, quæ prius obligabat graviter, postea obligat tantum leviter, vel ex voluntate legislatoris, vel ex mutatione legis per consuetudinem aut interpretationem secundum diversitatem circumstantiarum. 2. Ob diversum dictamen conscientiz, secundum quod aliquid prius censebatur graviter obligare, postea autem prudenter censetur obligare tantum leviter, de quo satis dictum est l. 1. De conscientia. An autem idem physicè actus, qui nunc est peccatum mortale, possit fieri peccatum veniale, Item an mortale possit à Deo remitti quoad jus ad gravem indignationem, reservato jure ad indignationem levem, sunt quaestiones speculativæ.

Unicum hoc dubium restat decidendum, an aliqua transgressio de se mortalis fiat venialis, eò quod committatur subito vel transeuntes, quamvis cum plena advertentia & plenè libero consensu. Videtur affirmare auctor l. belli in Gallia impressi Anno 1700. sub titulo, *Theologia moralis S. Augustini*, nam docet habitum charitatis

tatis predominantem, & consequenter gratiam manere, quamdiu nullum peccatum mortale habitualiter, fixè & permanentè in anima prædominatur, licèt aliquis ex metu, cum renitentia, ex violenta tentatione vel passione per modum transeuntis consentiat in opus de se graviter malum, si statim pòst illi summè displiceat; id quòd tum censeatur in fundo animæ habitualiter permanere idem status charitatis prædominantis. Sed doctrina illa est falsissima, alioquin sic excusabuntur sæpissime deliberata dubia in fide, blasphemix, detractiones, delectationes & desideria turpissima, possunt enim hæc peccata mortalia committi ab homine justo, vel ex metu, uti fecit S. Petrus; vel cum renitentia, uti faciunt, quos remordet conscientia; vel ex ardore concupiscentiæ &c.; & licèt statim pòst summè displiceant, certum tamen est fuisse mortalia, cum peccatum mortale possit in momento admitti, nec dubium est, quin statim immoriens tali peccato, esset æternum damnandus.

DUBIUM III.

Quibus modis peccatum ex genere suo veniale, aut actus indifferens, transeat per accidens in mortale.

Quinq; modis id fieri communiter, docet Sanch. &c. 1. Ratione finis adjuncti. 2. Ratione finis ultimi. 3. Ratione contemptus. 4. Ratione scandali. 5. Ratione periculi. De singulis dicam breviter.

O s

Resp.